

Exempel på användningsfall

Bilaga till Slutredovisning av uppdrag till Myndigheten för digital förvaltning att föreslå en samverkansstruktur för utveckling av tjänster för data och artificiell intelligens

Diarienummer: Fi2026/00137

Inledning

För att illustrera hur det föreslagna framtida ekosystemet för data och artificiell intelligens kan fungera i praktiken beskrivs nedan några förenklade exempel. Exempelen visar hur olika aktörer kan använda nationella funktioner som Sveriges dataportal, tillitsramverk, AI-verkstaden, testmiljöer och AI-fabriken i olika faser – från idé till utveckling, träning och användning av AI-modeller.

Exempelen illustrerar olika arkitekturmönster för datadelning och AI-utveckling, från lokal användning av öppna och verksamhetsspecifika data till användning av skyddade data i säkra behandlingsmiljöer. Tillsammans visar de hur den föreslagna infrastrukturen stödjer flera kompletterande angreppssätt, beroende på datatyp, rättsliga förutsättningar och användningsfall.

I samtliga exempel gäller att:

- dataansvarig organisation ansvarar för sina data och villkor för användning av data,
- den aktör som använder modellen ansvarar för modellen och dess användning,
- åtkomst till data och resurser sker genom federerad identitet och behörighet enligt nationella tillitsramverk,
- AI-resurser kan upptäckas och beskrivas via metadata i Sveriges dataportal, och
- beräkningskapacitet och analys kan ske i kontrollerade miljöer, exempelvis i säkra behandlingsmiljöer eller i AI-fabriken.

Det kan i vissa fall krävas tillståndsprövning genom särskilda funktioner, exempelvis data access bodies inom vissa sektorer, innan åtkomst till skyddade data kan ges.

Fall 1 – Kommun utvecklar en AI-tjänst med stöd av AI-verkstaden

En kommun identifierar ett behov av att förbättra handläggningen av inkommande frågor från invånare, exempelvis genom att använda en AI-baserad lösning för att föreslå svar eller klassificera ärenden.

Kommunen saknar egen erfarenhet av AI-utveckling och vänder sig därför till AI-verkstaden.

AI-verkstaden stödjer kommunen genom att:

- hjälpa till att formulera behov och användningsfall
- ge metodstöd kring ansvarsfull AI
- bidra med juridisk och etisk analys
- utveckla en prototyp av en AI-lösning

Under utvecklingsarbetet identifieras relevanta data och eventuella AI-modeller. Information om tillgängliga datamängder och AI-resurser kan sökas via Sveriges dataportal.

Om lösningen kräver modellträning eller mer avancerad beräkningskapacitet kan AI-verkstan, tillsammans med kommunen, använda AI-fabriken för beräkningskapacitet i samband med modellträning.

När AI-tjänsten tas i drift kan den exempelvis driftsättas:

- i kommunens egen miljö, eller
- i en gemensam miljö hos AI-verkstan

Kommunen ansvarar för data och användning av AI-tjänsten.

Arbetet förutsätter att kommunen har en grundläggande intern dataförmåga, inklusive struktur för metadata, informationsklassning och dokumentation av de data som används.

Fall 2 – Registerhållande myndighet tränar en AI-modell

En statlig myndighet som ansvarar för ett register identifierar en möjlighet att använda AI för att förbättra analys och kvalitetssäkring av registerdata.

Myndigheten ansvarar för både data och ändamål och är därmed dataansvarig organisation.

Myndigheten använder Sveriges dataportal för att identifiera relevanta resurser.

Eftersom modellen ska tränas på myndighetens egna data sker arbetet i en säker behandlingsmiljö där dessa data finns. AI-fabriken kan användas för att tillhandahålla beräkningskapacitet i samband med modellträning.

När modellen är färdigutvecklad kan myndigheten:

- driftsätta AI-tjänsten i egen miljö
- eller använda annan driftmiljö som uppfyller krav

Metadata om modellen kan publiceras i Sveriges dataportal.

Fall 3 – Myndighet vidareutvecklar AI-modell i säker behandlingsmiljö

En statlig myndighet vill använda AI för att analysera stora datamängder.

Myndigheten identifierar via Sveriges dataportal en befintlig modell från en annan aktör.

Om datamaterialet omfattas av rättsliga krav kan åtkomst förutsätta tillståndsprövning innan användning medges.

Myndigheten vidareutvecklar modellen i en säker behandlingsmiljö där:

- data inte lämnar organisationens kontroll
- beräkningskapacitet kan tillföras
- åtkomst styrs via tillitsramverk

Myndigheten ansvarar för data och användning av modellen.

Fall 4 – AI-modell från forskning eller företag återanvänds

Ett universitet eller företag utvecklar en AI-modell.

Metadata publiceras i Sveriges dataportal.

En myndighet identifierar modellen och:

- analyserar användbarhet
- anpassar modellen
- tränar vidare vid behov

Modellen driftsätts i myndighetens egen miljö.

Fall 5 – Företag tränar modell på hälsodata i säker miljö

Detta exempel illustrerar ett mer komplext användningsfall med skyddade data och särskilda rättsliga krav.

Ett företag vill utveckla en AI-modell för analys av medicinska bilder.

Via Sveriges dataportal identifieras relevanta datamängder och villkor.

Eftersom dessa data utgör hälsodata krävs tillstånd. Företaget ansöker därför via en data access body som prövar ansökan och fastställer villkor.

Efter godkännande får företaget tillgång till en säker behandlingsmiljö där data tillgängliggörs.

Modellträningen sker utan att rådata lämnar regionens kontroll.

Regionen ansvarar för data och villkor. Företaget ansvarar för modellen. Teknisk drift kan tillhandahållas av extern leverantör.

Modellen kan exporteras endast om villkor uppfylls och risker för informationsläckage hanterats.

Fall 6 – Myndighet använder öppna och lokala data

En myndighet vill använda AI för att klassificera ärenden.

Den använder:

- öppna data
- egna lokala data

En modell finjusteras lokalt i myndighetens miljö.

Exemplet visar att AI-utveckling ofta kan ske utan säkra behandlingsmiljöer eller federerade lösningar, förutsatt att det finns god tillgång till data och metadata.